

Fin de nos anys, l'estranger que troba
 tens més i més, rebia de les autoritats su-
 nes un full amb la llista dels objectes
 que podien entrar al país sense pagar drets.
 Entre ells, hi figurava una arma de foc
 amb una dotació de quaranta cartutxos;
 aquest dret, reconeixent de bon conegut,
 suprimia els seus plans d'armes i vells
 que els ploradors, o en l'home o havia de
 plorar a l'esperit de l'aventura.

No vaig arribar a Veracruz a co-
 menciament de setembre de l'any 1939, en
 plena temporada ~~de~~ Tropical de pluja. El
 cel s'emborronava de sol i nos trobem que
 ens anaven lentament, donaven als homes, a
 les palmeres i a les cases una estranya
 situació. Els llamps ven seguits i l'aire
 no guisa en forma de got, sinó com una

mena contínua. Els vents quedaven ^{deuents} i
Tot s' inundava; no es veia cap barreja,
perquè en els haïms on elon molt no ar-
riben de res.

Per' ad més ara que "Bo vaig arri-
bar a..." no vol dir res. Van arribar dos
mil refugiats, a bord d' un vaixell gran
és una mica xerós, el "Mésique". En els
uns bons temps, aquesta nau duia el nom
de "Labayette", estava acondicionada per al
transport de quatre-cents passatgers i tenia
bana de confortable i luxosa. D'aquest ves-
tat esplendor no en van conèixer res: els
dos mil refugiats en deuota van fer la
travessia de l'atlàntic atabllats en coberts
i bodegues, estibats com mercaderia. Uns mes-
os indòcils, durant el viatge, les bor-
tades el naujo amb galledes i aquesta bli-
ma els horava de mal humor, perquè en
seuils bent la cara clara. O potes és trac-
tats més d' una mena d'ore que no pas
d' humilitat, l' ore de tractar alen que

estava per nota del seu nivell

així i que el "Mexique" ve

entant a l'est, ^{acut} ~~la~~ ~~veguem~~ a donar la
beninçança una colla de barbers, amb gent
dreta que tocava instruments musicals i soste-
nia pancartes al·lucines a la nostra arribada.
L'aire semblava de bestes, però tot de
to mullat, apagat, tot es deixava al ritme
d'una paraula cançonera i [o breument] i no
se'n desent al mal temps, perquè aquelles
tempestades el pègim de pluges se'n troben
a una minuta menys: fins uns metres
de sol esplèndid, de calor sabonosa, i plo-
via a les tardes i a les nits. Moralles van
amb un bon metí.

En realitat, la calma i l'insu-
at de nota domini o incert, en alguns cas
d'indis mexicans, amb els quals establiríem con-
tacte per breus segons. Anaven ~~drets a les~~
~~banes~~ vestits amb camisa i pantalons d'una
tela barba, de color blanc, i dues barrets de
velum; no feien altre novell que els desens,

instruments; les guitares, els violins, els tubs i els pilòbons. Aquests darrers, coneguts a tot el país amb el nom de marimbos, tenen categoria d'instrument marímel i la seva música molt d'una bosta "que canta amb veu de dona", segons la lletra d'una cançó molt popular.

Ens va sorprendre el lliure-isme dels indis, els seus carls i expressius i el seu estalvi de moviments. De tant en tant, llançaven virgues alçant una mica la veu, però mai no arribaven a cridar. Quan ~~desse-~~ en saludejaven, els seus gestos eren lents i es guardaven molt de lliurar-se a l'entusiasme; arribien a un acte d'encànce i, si es que sentien alguna emoció, es guardaven molt de manifestar-la. De fet, cal conèixer que la cosa no era perquè s'emocionessin gaire. Però de vegades, la música a l'aire lliure, nota un cel ardent i puja del mar, pot donar lloc a un engrandiment molt satisfactori, que s'assembla a la veritable alegria. Els indis con-

compliment i bon, i el corall que
ben extern al seu moviment rígid i extern tan-
bé, probablement, als seus incontrolables ven-
vements.

el "Mèxicque" encara en un

varements. El "Mexique" ancorà en un moll bizarrat, on havien ancorat uns quants dotzenes de curius derivats. La nostra na la tercera es beldis ~~de~~ que arribava al bras, amb alguns retmans de diferència; ens havien hereditat l'"Ypanema" i el "Si-mua", amb una càrrega semblant de dos mil aborigens per viatge, com a trenta mil. Així és que, ni com a novetat, no podien arribar a gaires aborígens. La inspecció va ~~per~~ intèria i els tràmits migratoris en van retindre a bord durant moltes hores i en ~~una~~ ~~entretinueren~~ entretinueren ~~per~~ gradient, abocant-los a les baranes i als ulls de bon, bent la breu d'establir converses amb la gent que hi havia al port. Una colla de nois i noies ^(denalgos) ens obrien mercaderies diverses, principalment fruites, dolços i llevats valades. Est un raïm de plàtans, una brèn-

en plena de bunt, valia cinquanta
 no comprenien la monedra del país
 també, ^{només, uns quants francs, a la butxaca} ~~les butxaca~~ ~~francs de tota monedra~~
 Però les semblava barat i ens van lli-
 rar a tot d'esperances. (all! Tanta-hi francs. canvi)
 En baixar, tot en el moment
 fent de tripitxos terra, ~~mexicana~~, vaig conèixer
 el banch ~~mexicà~~. Era un captaire social, acon-
 companyat de dos noies que li bieu d'afordants:
 un d'ells tocava una petita guitarra, la caixa
 de la qual era bota amb la clau d'un ani-
 mal anomenat tejon, i d'altre ~~part~~ allan-
 gava un barret de palme al públic i recollia
 les carutats. El captaire titular, l'amo, no bieu
 res: ~~es~~ ni cantava, ni bicholava ni tenia
 el més petit interès a ^(l'empresari) ~~la~~ Martina; era un
 home gras que no bieu cap esforç de
 amagar la seva satisfacció, cosa normalment
 en un home ^{de} ~~l'empresari~~. Ens vingué a rebre al
 peu de l'escala i, no se' perquè, [l'home]
 es va sentir atret pel petit grup de companys
 del qual jo formava part, i ens va seguir i
 burreva comença. La seva era una actitud

deinterrompuda, perquè la comprensió de les limitacions
 de humilitat dels nous-vinguts. A l'apropiament
 cançat de les vol. lletres no ens va allargar ni
 una sola vegada, ^{el seu benet de tota valua,} i això que no es distingeix
 gens: pel camí, ambienis tots els transients,
 mentre el seu vol. lletres tocava sobre mara.